

Yıl : 1955

M. ZEKİ ORAL
KİTAPLIĞI

Cilt : IV, Sayı : III-IV

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ İLÂHİYAT FAKÜLTESİ TARAFINDAN
ÜÇ AYDA BİR ÇIKARILIR

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ KİTAPLIĞI
Ayniyat No.:
Yer No. 5840/4

III - IV

1955

Bu eser
MEHMET ZEKİ ORAL'ın
A. Ü. ilâhiyat Fakültesine
armaganıdır

KÜLTÜR MATBAASI—ANKARA

1957

İÇİNDEKİLER

Sayfa No:

+ Prof. Dr. HAMİDULLAH	: Hz. Paygamber Zamanında Hadisin Tedvini Çev. Nafiz Danışman	1
ROBSON, James	: Sahih-i Müslim Nüshalarının Rivayeti Çev. Talât Koçyiğit	8
Prof. H. K. Sherwanı	: Gazzâlî'ye Göre Nazarî ve Tatbikî Siyaset Çev. H. G. Yurdaydın	21
Prof. YETKİN, Suut Kemal	: Beylikler Devri Mimârî'sinin Klâsik Osmanlı Sanatını Hazırlayışı	39
Doç. Dr. ÇAĞATAY, Neş'et	: Samiler-araplar ve Güney arabistan Devletleri	44
Hayri, Settar	: İslâm Mimârîsi... Çev. Nermin Sinemoğlu	68
+ Prof. HAMİDULLAH	: Roma Kanunu ile İslâm Kanunu Arasındaki Münasebetler... Çev. Nafiz Danışman	75
ÖNDER, Mehmet	: Mevlânâ'nın Giyim Şekli ve Elbiseleri	79
Prof. Dr. ÜÇOK, Coşkun	: Bir Tenkide Verilen Zoraki Bir Cevap Hakkında	84
Prof. ÜLKEN, Hilmi Ziya	: Gazzâlî ve Felsefe	98
BİBLİYOGRAFYA	:	
Prof. TANCÎ, Muhammed	: Kitab'ul-ibane an mezhebi ehl'i-adl.	122

HZ. PEYGAMBER ZAMANINDA HADİSİN TEDVİNİ

Yazan: Prof. Dr. Hamidullah

Çeviren: Nafiz Danışman

İlmin afeti unutkanlıktır. Yazıda olduğu gibi ezberde dahi böyledir. Gündelik olaylar arasında gözümüze çarpan şöyle bir olay var: Bir şeyi yazdıktan sonra onu bir daha gözden geçirdiğimizde, yanlışlığımızı görürüz: bir kelimeyi tekrar etmiş, diğerini atmış, bazı imlâ hataları yapmış ve yahut buna benzer diğer hatalara düşmüş olduğumuz gözümüze çarpar. Ezber işlerinde de vaziyet böyledir. Yani bazı kimseler, belledikleri şeyi ezberden okurken kimi yerlerini unuttuklarını görürler. Unutkanlık afetinden yalnız Allah masumdur. Yalnız yazıya ve yahut yalnız ezbere güvenen bir kimsenin bilgisi, hatâ ve unutkanlıktan salim olmaz. Dolayısıyla insan her iki vasıttan aynı zamanda yardım dileyip, meram ettiği şeyi hem yazmalı hem de ezberlemelidir. İlim yapmak istedikçe her iki vasıtaya müracaat etmelidir ki, birisinde yanlışsa onun yanlışını diğeri düzeltsin. İşte İslamın ümmî olan ümeti de aynı şeyi yaptı.

Peygamber Efendimiz sallallahü-aleyhivesellem «Ümmîler arasında bir Rasûl» idi. Bununla beraber Rasûle nazil olan ilk vahiy, okumak emri ile -bilinmeyen bir şeyi bilmeye yardım eden- kalemin övgüsüne âit idi. Bu münasebetle Allah (Cibril vasıtası ile ona) dedi ki: «Oku, yaradan Rabbinin, insanı kan pıhtısından yaradan Rabbinin adı ile oku. Mükerrerlerin en mükremi olan Rabbin kalemle öğretti. İnsana bilmediklerini öğretti». Hadisi-şerifte boş yere denmemiş: Allah her şeyden önce kalemi yaratdı. İşte böyle bir Peygambere her şeyden çok ilimle uğraşması yaraşır. Mediyene hicret edince, her istediğini yapmak için burada bol miktarda yardımcı, silah, malzeme ve hürriyet buldu. Medinede ilk inşa ettiği bina, Mescidi-Nebevi oldu. Bu mescitte gündüzleri ilim öğrenen şakirtlere sınıf vazifesi gören ve geceleri yatakhane vazifesi gören bir nevi koğuş vardı ki ona «Sıffa» denirdi. Sıffa-i-Şerif, Müslümanların ilk yurtlu üniversitesi idi. Tarihçiler, bize Peygamberin emri ile Sıffada ders veren hocaların isimlerini zikretmiş ve orada okuyup öğrenen yüzlerce kişinin ahvâlinde bahsetmişlerdi.

Mekkede yazı, İslamlıktan önce dahi az kimseler tarafından olsa da, pek âlâ biliniyordu. Ezcümle Abbasî Halifesi Memûn'un dolabında, Abdül-Müttalibin eliyle yazılmış bir borçlanma senedinin bulunduğu rivayet edilmektedir. (1) Varaka bin Nevfelî'nin, İslamlıktan önce İncili arapcaya tercüme etmiş olduğu da rivayet edilir (2). Yedi muallaka'nın da yazılarak Kâbeye asılmış oldukları malûmdur. Peygamber Aleyhisselam, şirki ve putlara ibadeti takbih etmiş olmak sebebiyle, onun soydaşları olan Haşim oğullarına karşı bir boykot kararname de yazılıp asılmıştı.

Hadis, Peygamber Aleyhisselamın sözlerinden, yaptıklarından ve takrirlerinden ibarettir. Sözün en sahih ve en sâdık olanı her nekadar Kur'an ise de, biz burada yalnızca Peygamberimize âit olan Hadislerden bahsedeceğiz. Hadis üç suretle yazılmıştır: 1 — Peygamber Aleyhisselâmın emriyle yazılan resmî vesikalar.

2 — Peygamberin emriyle yazılmış olan gayri resmî vesikalar. 3 — Asri-nebevi-de Sahabenin yazdıkları yazılar.

Resmî vesikaların tahririne Hicretten önce başlandığı görülmektedir. Mese-lâ Müslümanların Habeşistana hicret ettiklerinde, Peygamberimiz Necaşiye bir nâme yazarak ona, iki amcazadesi, Cafer bin Ebi Talip ile Talibi tanıtmış ve Ne-caşiye «sana Cafer ve başka Müslümanlar vasıl olduklarında, onlara mihmendar-lık et» diye hitap etmişti (3). Bir kaç müerrih derki, Temimül-Dâri Mekkede Hic-retten önce müslüman olduğu zaman, Peygamberden şöyle bir talepte bulunmuş: Allah, Peygambere Filistinin fethini müyesser kıldıkta, Peygamberimiz, Temi-mül Dariye Hebrun ile başka kasabaların gelirlerini bağışlayacak. Peygamberimiz dahi Mumaileyhin bu talebini kabûl etmiş ve ona bu manada bir de mektup yazmıştı (4). Bundan başka Peygamberin Hicret yolunda iken, rastladığı müdlic-li Sürakâya bir emân mektubu yazdığı malûmdur (5). Bundan başka Peygambe-rimiz, Medineye varınca bu şehrin müslüm ve gayri müslim halkını topladı. Onlara danıştıktan sonra, burada kurduğu şehir devletin ana yasasını yazdı (6). Bunun asıl mühim ola ntarafı şudur ki, bir devlet reisi tarafından dünyada yazılan ilk anayasa kanunu olmasıdır. Burada devlet reisi ile tabaasının karşılıklı hakları ile vecibeleri yazılmıştır. Ne güzel bir talihimiz varmış ki, bu kıymetli vesikanın metni elimize tam olarak varmıştır. Metin 52 maddeden ibaret olup içinde savun-madan, adâletten, içtimâî teminattan, gayri müslim tebaanın durumlarından ve on-larla tesis edilecek münasebetlerden bahsedilmektedir. Her devletin arazisi nasıl sınırlanırsa, Peygamberimiz Medine şehir devletinin de sınırlarını tahdit etmişti. Râfi' bin Hadîc Raziyallahu anhü derki: (Medine, Resullullah Sallallahu aleyhi-vesellemin harâm kıldığı bir Haremdir. Bu ise nezdimizde saklı duran havlânî bir deri üzerine yazılıdır (7). Bu sırada Peygamber Sallallahu Aleyhisselem, Müslümanların sayılmasını emretti. Buhârî «Sahih»inde (8) derki: «Rasullullah Sallallahu Aleyhivesellem dediki; İslâm olduklarını söyleyenleri bana yazınız. O-na bin beşyüz er (adı) yazdık.» Peygamberimiz Aleyhisselam, bu işleri yoluna koyduktan sonra, Hicretin ilk senesinde Medineden çıkarak Cüheyne, Gifâr, Damra, Müdlic ve daha başka kabilelerin diyarına gitti; onlarla -metinleri elimize varan- muâhedeler akdedip yazdı; daha sonraki yıllarda, araziyi ve su kaynakla-rını dirlik olarak dağıttı; emân mektupları yani barış muahedeleri yazdı; askeri ve sivil reislere emirler yazdı; onların sorularını yazıyla cevaplandırdı; hataları-nı düzeltti; hattâ bir defasında Mekkelilerden Zemzem suyunu istedi. Bundan başka Kaysara, Kisraya, Mukavkas'a Necaşiye ve daha başkalarına mektuplar ya-zarak onları islâm dinine davet etti. (Mukavkasa yazdığı mektubun aslı, İstanbul Topkapı Sarayında mevcuttur). Valilerine zekâtın kaynakları, yaralama vakala-rında âzânın kıymeti ve saire hakkında tarife listeleri hazırlayıp gönderdi. Pey-gamberimiz zamanında yazılmış vesikaların sayısı üçyüzü geçmektedir. Bunları (Peygamberin ve Raşit Halifelerin devrine âit siyasi vesikalar) adı altında toplay-ıp bastırmıştım. Bu vesikaların ikinci baskısı Mısırda makina altındadır.

Peygamberin emriyle yazılan gayri resmî vesikalar meyanında şunu zikret-mek mümkündür. Buhârî (9) derki «Peygamber aleyhisselam derki, Mekkenin fet-hinde irad ettiği mühim nutku, Ebu-Şâh adındaki Yemenli bir müslüman dinle-miş ve Peygamberden o nutkun yazılarak kendisine verilmesini istemişti. Pey-gamberin emriyle adamın arzusu yerine getirildi».

Sahâbenin çoğu ise rivayet ettikleri Hadisleri bizzat kendileri kaleme al-

mışlardı. Onlardan ancak bir kısmının isimlerini zikretmekle iktifa edeceğiz.

- 1) Tirmizî (10) derki: «Ansardan biri, Peygamber aleyhisselamın huzuruna gelerek, Efendimizin söylediği mev'ize ve hikmetleri zihninde iyi tutamadığından şikâyet etti. Peygamber aleyhisselam Ensariye: Sağ elinden yardım dile, yani (söylediklerimi yaz) dedi. Ansârının Peygamberin nasihatını muhakkak tutmuş olması lâzımdır.
- 2) Abdullah Bin Amir bin el-As, Peygamberden duyduklarını yazardı. Halk onu bu işten menederek dediler ki: «Rasul bir insandır, bazan râzı bazan öfkeli olur» Abdullah Bin Amir meseleyi Peygamber Aleyhisselama sordu. Efendimiz de ona dediki «Yazmaya devam et» Abdullah Bin Amir bir daha sordu «Rıza ve öfkeniz halinde dahi yazayım mı?» Peygamber ona dediki «evet rıza ve öfkem halinde dahi yaz» ve eliyle Mubarek ağzına işaret ederek şu sözleri söyledi: «Çünkü buradan yalnız hak sözü çıkar» Abdullah bin Amir, topladığı hadislerin mecmûuna (El -Sahifetül-Sâdika) adını verdi. Bu mecmua onun çocuk ve torunları nezdinde asırlarca kaldı (11).
- 3) Yine Abdullah Bin Amir Raziyallahu anhü'den rivayet edilirki: bir gün şakirtlerinden birisi ona Kustantiniyye ne zaman fethedilecek diye sordu. Bu soru üzerine Abdullah bin Amir eski bir sandık getirdi, ve oradan çıkardığı bir kitabı gözden geçirerek, şu ibareyi okudu: «Günün birinde Peygamber Aleyhisselamın etrafında toplanmış söylediklerini yazıyorduk. Orada bulunanlardan birisi şöyle bir soru sordu: Kustantiniyye mi Roma şehri mi önce fethedilecek? Peygamber dediki: Önce Hirakl oğlunun şehri fethedilecektir (12).

Bu rivayetten şunu da anlıyoruz ki, Abdullah bin Amir'den başka Sahabe dahi, Peygamberden duydukları Hadisleri yazıyorlardı.

- 4) Peygamber Aleyhisselam, Medineye muhaceret edince, Enes bin Mâlik'in anne ve babası, onu Peygamberin huzuruna getirerek dediler ki «Ya Resul-Allah, bu çocuk yazı yazmasını bilir. Size hizmet etmesine müsaade ediniz) bunun üzerine Enes, Peygamber Aleyhisselamın vefâtına kadar evinde hizmet etti. Bu suretle herkesin işitip göremeyeceği şeyleri Enes bilip öğrenmek ve onları yazmak fırsatını buldu. Enesin şakirtlerinden biri dediki «Çok olduğumuz (veyahut başka bir ibareyle Enesin üzerine çok düştüğümüz) zamanlarda, bize bir takım defterler çıkarıp derdiki: Bunlar yazdığım ve Peygamber aleyhisselatü vesselama arz ettiğim şeylerdir» (13). Bu rivayetten anlaşılacağı veçhile, Enes Peygamberden yalnızca gördüğünü ve işittiğini yazmamış; arasına -Peygamberin boş vakitlerinde- evvelce yazdığı hadisleri ona arz edip okur, Peygamber de yanlışlarını düzeltmesini emredermiş.
- 5) Ebu Hreyrenin şakirtlerinden biri derki: «Ebu Hüreyre kendisinden rivayet ettiğim bir Hadisi inkâr etmişti. Ona dedimki: Ben bu Hadisi senden duymuştum. Ebu Hüreyre dediki: Öyleyse o Hadis yanımda yazılıdır; ve beni elimden tutarak evine götürdü. **Bana ve orda bulunan başka kimselere Rasulallahın Hadislerinden toplanmış bir çok kitaplar gösterdi.** Mevzuubahis olan hadisi de bulduktan sonra dediki: Sana demedim mi.. Şayet o hadisi söylemişsem, yanımda yazılı olması lâzımdır» (14). 6) Müslim «Sahih»inde rivayet ederki: «Câbir Raziyallahu anhü Hac hakkında bir risale yazdı. Câbir bu risalede Vedâ Haccini ve bu hacte Peygamberin irad ettiği meşhur nutkunu da zikretmiş olabilir. «Câbirin sayıfesi» diye anılan eserin bu risaleden başka birşey olduğu rivayet edilir.

- 7) Samüre Bin Cündüp Raziyallahu anhin nezdinde (çok ilim ihtiva eden bir hadis nüshası) nın bulunduğu da rivayet edilmektedir (15).
- 8) Saad bin Übâde Raziyallahu anhin dahi Rasulün hadisleri hakkında bir sayfa yazmış olduğu, çocukları tarafından rivayet edilmişti (16).
- 9) İbni Abbasın vefatında, bir deve yükü kitaplar bırakmış olduğu rivayet edilir. Ancak bunları Peygamberin vefatından sonra yazmış olması muhtemeldir.

Bu rivayetlere benzeyen daha nice rivayetler vardır. Fakat şimdi yukarıda verdiğimiz örneklerle iktifa ediyoruz. Şu kadarki Peygamberin asrında yazılan Hadis sayısının yirmibini geçtiği söylenebilir. Abdullah bin Amir, Enes ve Ebu Hüreyre çok hadis yazmış olan sahabelerdendirler.

HADİS YAZMANIN NEHYEDİLMİŞ OLMASI MESELESİ

Peygamber Aleyhisselâmın Hadis tedvinini nehyetmiş olduğu hakkında bazı rivayetlerin bulunduğu, ve bu sadette «benden yalnız Kur'an yazınız» demiş olduğu, rivayet edilmektedir. Bu meseleyi yakından tetkik edince gördümki, Hadisi, bu şekli ile Peygambere isnat eden yegâne Sahabî, Ebu Saïd El-Hudrî Raziyallahü anhü'dür (17). Bu Hadisi keserek kendi kafalarına göre rivayet edenler meyanında Ebin Abbas, Zeyd bin Sabit ile Ebu Hüreyre bulunmaktadır.

Bilindiği gibi, Ebu Saïd El-Hudrî ile Zeyd bin Sâbit, Hicretin beşinci yılına raslayan Hendek gazvesinde, henüz onbeş yaşına basmamış çocuklardı. İbni Abbas onlardan da küçüktü. Yaşlarının küçüklüğü dolayısıyla Peygamber, onları büyük kimseler gibi, Hadis yazmaktan menetmiş olabilir. Fakat aynı kimseler, erkek sayılacak çağa girince, böyle bir mümânaata hacet kalmadığı için, onların da Hadis tedvinine başladıklarını görüyoruz. Hele bunlardan İbni Abbas ziyâdesiyle Hadis yazmıştı. Bu memnu'iyeti bize rivayet edenlerden birisi olan Ebu Hüreyre dahi çok Hadis yazmıştı.

Hâtıra şöyle bir ihtimal daha gelebilir: Müslümanlar, kâğıt kıtlığı dolayısıyla bazı anlarda Peygamberden duydukları Hadisleri Kur'an yapraklarının haşiyelerine yazmış olabilirler. Bunu gören Peygamber Aleyhisselâm, bu hâlin ilerde Hadis ile Kur'anın birbirleriyle karıştırılmalarını, ve Hadisi yazanlar için, veya çocukları için, iltibası mucip olacağını düşünmüş bulunduğu, mushafın kenarlarına Hadisin yazılmasını menetmiş olabilir. Bu ihtimali destekliyen olaylardan biri de şudur: Hazreti Ömer, Kur'anın yaprakları üzerine Kur'andan başka bir şey yazılmamasını emrederdi.

Bu nehyi başka türlü te'vil edenler de vardır. Her ne hâl ise, Sahâbei kiram bu nehyi umumî ve kat'î bir manada anlamamışlardı. Ezcümle Ebu Bekir Hazretleri hakkındaki rivayet bu merkezdedir. Bizzat kendisi, yazmış olduğu 500 Hadisi itlaf etti ise, (18) bundan maksadı Peygamberin bu yoldaki tasavvur edilen nehyine uymak değildi. O, yalnızca Peygamberden naklettiği kelimelerde yazılmış olmaktan sakınmak istemişti. Ömer bin el-Hattab Raziyallahu anhü dahi Hadis toplamak istemişken bu işten vazgeçti (19). Onun da bu hussuta fikir değiştirmiş olmasına sebep, başka olup, tasavvur edilen nehyi değildi. Bu yüzden diyebilirizki, Ebu Bekir ile Ömer gibi büyük Sahâbe bu nehyi, umumî ve şümulü bir manada anlamamışlardı. Mümânaat muayyen bir zamana ve muayyen şahıslara mahsus idi.

HADİSİN NESİLDEN NESLE İNTİKALİ

Buhârî ve Müslimin Hadis kitapları, ve bunlara mümasil kitapların İslâm-lar nezdinde haklı olarak büyük önemleri vardır. Öyleki mühaddislerin leh veya aleyhlerinde, taassuba kapılmadan, sırf ilmi bir tarafsızlıkla düşünürsek görürüz ki, bu Hadislerin Peygambere mensup olduklarını iddia eden Buharînin yalan söylediğini düşünecek, ve bu hadisleri bizzat kendisinin yapıp yakıştırmak Pey-gambere atfettiğini söyliyecek kimseler çıkabilir. Evet Buharî bize naklettiği Ha-dislerin isnatlarını da (yani kimlerden alındıklarını da) zikretmemiş olsaydı, bu gibi kimselerin şüphelerine cevaz verilebilirdi. Misâl olarak Buharînin bir isnat silsilesini ele alalım: Buharî Hadislerinden birini İbni Hanbel'den, bu da Abdül Razzaktan, bu da Ma'merden, bu da Hemmâmdan, bu da aynı Hadisi Ebu Hürey-reden almış.

İlmin ne yaver bir talihi varmıki, elimize Buharînin «Sahih»i nasıl geçtiyse (Buharînin ondan müstefid olduğu) İbni Hanbelin de «Müsned»i böylece elimize geçmiştir. Müsnede baktığımızda (ki bugün basılmıştır) Buharînin yalan söyleme miş olduğunu gördük. Zira aynı Hadis İbni Hanbelin (Müsned)inde dahi mevcuttur. Bu durum karşısında şöyle bir fikir yürütenler çıkabilir. Evet Buharînin ken-disi yalan söylememiş ama İbni Hanbelin yalan söylemiş olması muhtemeldir. İbni Hanbel ise aynı Hadisi Abdül Razzaktan aldığını iddia etmiştir.

İlim talihinin ne güzel bir cilvesidir ki, Abdül Razzakın (Musannaf)ı da İst-anbul, Hind, Pakistan, Yemen ve daha başka yerlerin kitaplıklarında saklı bu-lunmaktadır. Dolayısıyla (Musannaf) kitabına baktığımız zaman, aynı Hadisin o-rada dahi zikredilmiş olduğunu gördük. O halde Buharî ile İbni Hanbel yalan söy-lemiş değildirlere. Bu takdirde Abdül Razzakın kendisi yalan söylemiş olabilir; fa-kat isnat sırasında Abdül Razzakın aynı Hadisi Ma'merden almış olduğu zikre-dilmiştir.

İlmin ne güzel bir talihi varmış ki Ma'merin (Câmî') kitabından iki nüsha mevcuttur. Bunlardan birisi Ankarada, diğeri İstanbulda mahfuz bulunmaktadır. Abdül Razzak'ın «Câmî» kitabına baktığımız zaman, aynı Hadisin orada dahi mevcut olduğunu gördük. O halde Buharî, İbni Hanbel ve Abdül Razzak yalan söylememişler. Bu durum karşısında acaba Ma'mer mi yalan söylemiş?.. İsnad, bi-ze Ma'merin aynı Hadisi Hemâmdan aldığını söyliyor.

İlim talihinin ne güzel bir tecellisi varmışki, Hemmamın (Sahife) adını ta-şıyan Hadis kitabının bir nüshası Şamda, diğere bir nüshası da Berlinde bulunmak-tadır. Neşredilen bu kıymetli nüshaya bakıldıkta, aynı Hadisin Hemmamın (Sahi-fe)sında dahi mevcut olduğu görülmüştür. 101 H. yılında vefat eden Hemmam, Ebu Hüreyre gibi Yemenli olup, buna şakirtlik etmişti. Ebu Hreyre, Peygâmberin sözleri arasından seçtiği 138 Hadise (El-Sahife El-Sahiba) adını vererek bunu kendi şakirdi ve memleketlisi olan Hemmama bağışlamıştı. Ebu Hüreyre 58 veya 59 H. yılında vefat ettiğine göre (El-Sahife El-Sahiba'yı kendi şakirdi için birinci Hicret yılının ilk yarısında yazmış olsa gerektir.

Zikre şayandırki muhaddislerin birbiri arkasında yazdıkları bu kitaplardaki Hadisler müdekkikleri dehşete düşürecek kadar, birbirlerine uygundurlar. Bu sıhhat ve mütâbakatın başlıca âmili, müslümanların Peygâmberin Hadislerini top-lamakta gösterdikleri dikkat ve titizliktir. Zira müslümanlar bu gibi hallerde ted-

vinin her iki vasıtası olan yazıya ve ezbere aynı zamanda ehemmiyet vermişlerdi. Büyük muhaddisler rivayetin yalnız manasına bakmayıp onun lafzı üzerinde da-
hi aynı titizlikle durmuşlardı.

DİĞER DİNLERLE KARŞILAŞTIRMA

Musa aleyhisselamın Tevratı, mahdut nüshalarda mahfuz idi. Babil Hüküm-
darı Buhtunassar, Filistini fethettiği zaman, bütün Tevrat nüshalarını yaktı. Riva-
yete göre, bu hâdiseden yüz sene sonra, Azra Peygamber, Tevratı kendi ezberin-
den yazmıştı. Daha sonra Romalılar Filistini fethedip Tevratın bütün nüshalarını
bir daha yaktılar. Fakat halk, kendi hafızalarına güvenebildikleri kadar güvene-
rek, Tevratı tekrar yazdılar. Böyle bir Tevrata itimad caiz olduktan sonra, Pey-
gamberimizin Hadislerini ihtiva eden kitaplara itimad nasıl caiz olmasın!

Hind Brahmanlarının mukades kitabı olan Veda, uzun asırlar boyunca ya-
zılmamıştı. Sonraları, bir tek kişinin rivayetine itimad edilerek yazılmıştı. İsa
aleyhisselam, İncilin yazılmasıyla alâkadar olmamıştı. O, halka yalnız va'z eder-
di. Onun va'zlarını kavrayan kavrar, unutan unutturdu. Hıristiyanlar, bizim ve
kendilerinin Peygamberi olan Hazreti İsanın hayatını ilk defâ ondan takriben iki-
yüz sene sonra yazdılar. Bu ilk yazıdan sonra, başka İncil yazıları da görüldü.
Halk bunlardan dört tanesini esas tutarak «dört İncil» adıyla yad etti. Bu gün eli-
mizdeki İnciller, işte bu dört İncilden ibarettirler. Bunlar, ne Kur'ana ne Hadis
kitaplarına benzerler. İncil kitapları, İsa aleyhisselamın doğuşunu, nesebini, ter-
biyesini, vaizlerini (ve iddiaya göre) ölümünü zikrederler. Bu gibi Hind ve Hiris-
tiyan kitaplarına itimad caiz olduktan sonra, İslamın Hadis kitaplarına katkat iti-
mat caizdir. Kur'anı Kerimin, diğer din kitaplarına nisbetle, sıhhati onlarla her
hangi bir mukayeseye tâbi tutulamıyacak kadar üstündür. İki taraf arasındaki
fark çok büyüktür.

(O, Allah sizi Yerin vârisleri kıldı, ve sizleri birbirlerinizden katkat üstün
tuttu ki, size ihsan buyurduğu nimetlere ne derece lâyük olduğunuzu denesin)
Su.. 6 Ayet: 165

B İ B L İ O Ğ R A F Y A

- 1 — Makrîzî : El-Haberü an-il aşr, Cilt 4. Bab: El-Kitabe (Yazma İst.)
- 2 — Siret kitaplarına bak
- 3 — Tarihi Tabarî sahife 1539
- 4 — İbn Asâkir, Kastallânî, Makrîzi Halebi vs.
- 5 — Siret İbni Hişâm s. 332
- 6 — Siret İbni Hişâm s. 341-344 Ebu Ubeyde Kitabül emval s. 517
- 7 — İbni Hanbel: Müsned C. 4. s. 141
- 8 — Buharî: Sahih, Kitabül Cihad Bab Kitabül İmam lil nâs 181/56
- 9 — Buharî 32/3 Kitabül ilm, Bab Kitabül-ilm
- 10 — Tirmîzi Ebvabül-ilm, Bab mâ câ'e fil ruhsati fihi
- 11 — Aynı kaynak
- 12 — Darimî: Bab 43 (menrahhasa fi kitabetil-ilm.)
- 13 — El Hatip: Tâkyidül-ilm s. 95-96 Ramhurmüzi). ElMuhaddis el-Fazıl: Babül
kitabe

- 14 — İbnü Abdil Berr Câmî: beyanül-ilm 4/1
- 15 — İbni Hacer: Tehzibül-tehzib 198/4 232
- 16 — Tirmizî: Kitabül Ahkâm
- 17 — El-Hatib: Takyidül-ilm 29/32
- 18 — Nercisî Tezkiratül-Huffâz 5/1
- 19 — Ma'mer: Câmî Bab: Kitabül-ilm, Abdül-Razzâk, Musannaf: Kitabül-ilm
 (Yazma Türkiye)

Bu eser, müslümanların bilmediği şeyleri öğrenmek için yazılmıştır. Bu eser, müslümanların bilmediği şeyleri öğrenmek için yazılmıştır. Bu eser, müslümanların bilmediği şeyleri öğrenmek için yazılmıştır. Bu eser, müslümanların bilmediği şeyleri öğrenmek için yazılmıştır. Bu eser, müslümanların bilmediği şeyleri öğrenmek için yazılmıştır.

Müslümanlar için yazılmıştır. Bu eser, müslümanların bilmediği şeyleri öğrenmek için yazılmıştır. Bu eser, müslümanların bilmediği şeyleri öğrenmek için yazılmıştır. Bu eser, müslümanların bilmediği şeyleri öğrenmek için yazılmıştır. Bu eser, müslümanların bilmediği şeyleri öğrenmek için yazılmıştır.